

פסח: תחיית הרגש הלאומי

1. תחיית הרגש הלאומי (שמונה קבצים א, לג)

בתוך עצמיות הנפש טמונות וספונות כל הנטיות היותר טובות. אמנם, צריך להוציאן אל הפועל, והפועל היותר טוב הוא הדיבור, הפועל על הרעיון והציור.

על כן נכבדה היא מאד התפילה, במה שעל ידה יוצאים אל הפועל רגשי לב היותר נעלים. והתפילה היא עשויה בצורה המתאמת לרגשי הלב, שדרך הקשבתם היא אחרת, לא כאותה הדרך של ההקשבה ההגיונית.

אמנם כשהנפש הפרטית והלאומית היא בריאה, יודעת היא יפה את חילה, ואינה מתפחדת כלל מפני הסתירות ההגיוניות, כי היא יודעת ששונות הן דרכי ההרצאה של ההגיון ושל ההרגשה הנשמטית.

וכשהמצב הוא כן, התפילה הולכת ופורחת, עולה היא כשלהבת העולה מאליה, בלא שום מחשבות זרות, ובלא שום עצבון רוח. אבל על ידי דלדול האומה, נתמעט כח הרגש הלאומי, ותחתיו נשאר רק ההיגיון, שעם כל לקותו, הוא מסעד את הרגש.

אבל בכל זאת, כיון שהרגש הנשמתי במצב החולשה שלו צריך הוא להיות סמוך על שולחן אחר, ואיננו מתפרנס מתוכו, הסתירות מתגלות, והמלחמה מתעוררת בכל עת תפילה, המחשבות הולכות ומתטרפות, והתפילה אובדת את ערכה הגדול, להחיות את הנשמה בעצם. וממילא הכונה מתחלשת, ונשארת היא מצות אנשים מלומדה. ומתוך שאינה מפרנסת יפה את הרגש, כשם שאינה מתפרנסת יפה ממנו, הולכת היא לנוע על אהלי השכל והחשבון. וכשהשכל מטפל הוא בידיו הקרות בתפילה החמה, בת האש השמימית, הוא מאבד את חילה, וממעט גם כן את אורו הבהיר והקר, ונעשו שניהם יחד לקויים.

2. אמונה ונבואה (שמונה קבצים א, ריט)

האמונה אינה לא שכל ולא רגש, אלא גילוי עצמי היותר יסודי של מהות הנשמה, שצריך להדריך אותה בתכונתה.

וכשאינן משחיתים את דרכה הטבעי לה, איננה צריכה לשום תוכן אחר לסעדה, אלא היא מוצאה בעצמה את הכל.

בעת החלש אורה, אז בא השכל והרגש לפנות לפניה דרך.

וגם אז צריכה היא לדעת את ערכה, שלא משרתיה, השכל והרגש, הם הנם עצמותה. ותהיה קבועה באיתן מושבה, אז יצליחו השכל והרגש בפינוי הדרך, ובהמצאת האמצעים השכליים והמוסריים המסקלים את המכשולים מעל דרכה.

ההסתכלות המיוחדת של האמונה, שהיא חלק ד' בעצמה, הוא האור של הנבואה, וברדת המדרגה, שפעת רוח הקודש, שגם אלה יורדים לפעמים ומתאחים עם השכל והרגש בדרכי גילוייהם.